

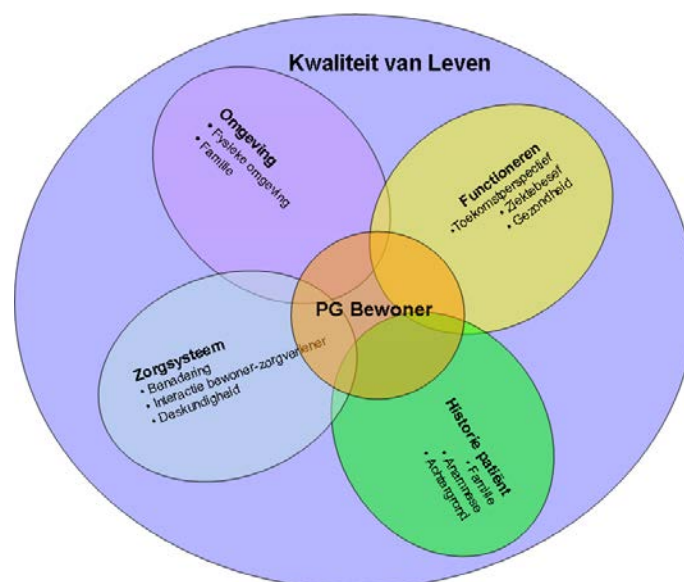
LEIDS UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM

Jaarverslag 2013

Onderzoek Kwaliteit van Leven bij dementie

Ouderengeneeskunde

Public Health en Eerstelijngeneeskunde (PHEG)

Inleiding

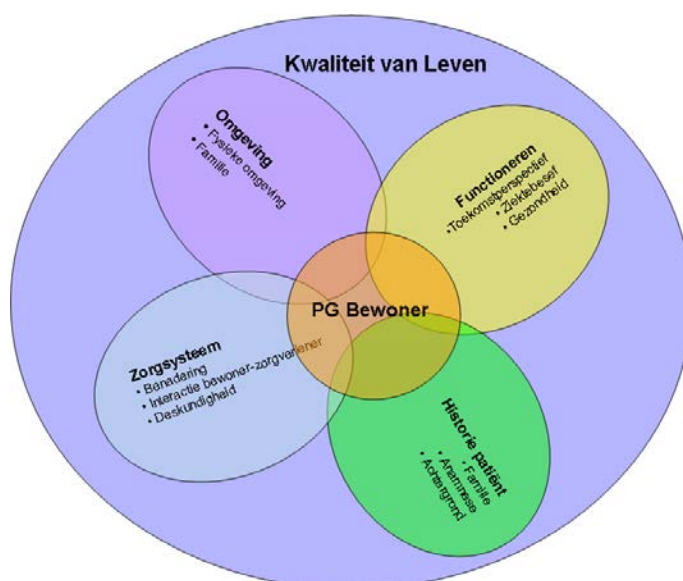
Inbedding in Geriatrics in primary care

De doelstelling en focus van de onderzoeklijn Geriatrics in Primary care van de afdeling Public Health en Eerstelijngeneeskunde (PHEG) van het LUMC is *de (organisatie van) medische zorg voor alle ouderen buiten de muren van het ziekenhuis te verbeteren, door wetenschappelijke kennis en evidence op te bouwen. Het verbeteren van de kwaliteit van leven, en het behoud van zelfredzaamheid van ouderen is het startpunt van ons onderzoek, met het perspectief van de ouderen zelf als gids. Bij het bewaren van functionele zelfstandigheid, is het van belang dat tijdelijke verstoringen van de balans zelfstandig/onzelfstandig worden gerepareerd.* Daarbij staat dus ook het verbeteren en behoud van kwaliteit van leven centraal.

Uitgangspunten en doelstellingen van het onderzoek naar kwaliteit van leven bij dementie

Kwaliteit van leven, is een multi-dimensioneel begrip. Om te komen tot praktisch toepasbare interventies die kwaliteit van leven kunnen handhaven of verbeteren, is het belangrijk aan te sluiten bij het zorg-leefplan model van Actiz. Na literatuur onderzoek en praktijkexpert-bijeenkomsten, is gekozen voor een model waarbij 4 domeinen zijn benoemd die de kwaliteit van leven kunnen beïnvloeden:

- Functioneren van de persoon
- Historie van de persoon
- Omgeving van de persoon
- Zorgsysteem van de persoon

Figuur 1: Model Kwaliteit van Leven bij dementie

Doelstellingen:

- Het onderzoek levert een bijdrage aan de kennis van determinanten van de kwaliteit van leven bij mensen met dementie, met een focus op gezondheids-gerelateerde kwaliteit van leven.
- Het onderzoek richt zich op het vinden van in de praktijk toepasbare handvatten om de kwaliteit van leven te verbeteren, maar ook op factoren die het lijden kunnen versterken te bestrijden. Hierbij gaat het nadrukkelijk om lichamelijke problemen zoals pijn, maar ook gedragsproblemen, moeheid, apathie en depressie.
- Het onderzoek richt zich mede op zelfstandig functioneren, determinanten hiervan, en mogelijkheden om dit functioneren te optimaliseren.
- Daarnaast is het onderzoek gericht op palliatieve aspecten van terminale, maar ook pre-terminale mensen met dementie.

Om tot een optimaal resultaat te komen, streven wij ernaar de zorgpraktijk, het onderzoek en onderwijs/nascholing waar mogelijk te integreren.

Onze onderzoeksvragen worden geïnspireerd door vragen uit de praktijk, waarbij de ervaringen van professionals uit het Universitair Netwerk voor de Care Sector Zuid-Holland, en van onze AIOS (artsen in opleiding tot Specialist Ouderengeneeskunde) als belangrijkste inspiratiebron dienen, naast de ervaringen van ouderen zelf (via onder andere het Ouderenberaad).

A- Publicaties & promoties 2013

Internationale wetenschappelijke publicaties

1 -van Asch IF, Nuyen J, Veerbeek MA, Frijters DH, Achterberg WP, Pot AM. The diagnosis of depression and use of antidepressants in nursing home residents with and without dementia. *Int J Geriatr Psychiatry* 2013;28(3):312-8

2- van Soest-Poortvliet MC, van der Steen JT, Zimmerman S, Cohen LW, Reed D, Achterberg WP, Ribbe MW, de Vet HC. Selecting the Best Instruments to Measure Quality of End-of-Life Care and Quality of Dying in Long Term Care. *J Am Med Dir Assoc* 2013;14(3):179-86

3- van der Steen JT, van Soest-Poortvliet MC, Gijsberts MJ, Onwuteaka-Philipsen BD, Achterberg WP, Ribbe MW, Deliëns L, de Vet HC. [Improved end-of-life care for patients with dementia: greater family satisfaction and possibly greater end-of-life comfort]. *Ned Tijdschr Geneeskde* 2013;157(17):A5324

4- Pieper MJ, van Dalen-Kok AH, Francke AL, van der Steen JT, Scherder EJ, Husebø BS, Achterberg WP. Interventions targeting pain or behaviour in dementia: a systematic review. *Ageing Res Rev* 2013;12(4):1042-1055.

5- Boogaard JA, van Soest-Poortvliet MC, Anema JR, Achterberg WP, Hertogh CM, de Vet HC, van der Steen JT. Feedback on end-of-life care in dementia: the study protocol of the FOLlow-up project. *BMC Palliat Care* 2013;12(1):29.

6- Achterberg WP, Pieper MJ, van Dalen-Kok AH, de Waal MW, Husebo BS, Lautenbacher S, Kunz M, Scherder EJ, Corbett A. Pain management in patients with dementia. *Clinical Interventions in Aging* 2013;8;1471–1482

7- Kromhout MA, Jongerling J, Achterberg WP. Relation between caffeine and behavioral symptoms in elderly patients with dementia: An observational study. *The journal of nutrition, health & aging*: 2013:November (epub)

Overige publicaties

--

Gepubliceerde abstracts:

1- Klapwijk MS, Caljouw MAA, van Soest-Poortvliet MC, van der Steen JT, Achterberg WP. Observations of symptoms of dying and treatment in the last days before death in dementia patients in long-term care facilities. *European Geriatric Medicine*, 2013, Volume 4, Supplement 1, S207.

2- Achterberg WP. An international road map to improve pain assessment in people with impaired cognition: The development of a toolkit, *European Geriatric Medicine*, 2013, Volume 4, Supplement 1, S215-S216.

3- de Waal MWM, den Elzen WPJ, Achterberg WP, Gussekloo J, Blom JW. Screening for presence of pain and need for care at old age in general practice. *European Geriatric Medicine*, 2013, Volume 4, Supplement 1, S156.

4- van Dalen-Kok AH, Pieper MJC, de Waal MWM, Achterberg WP. Concurrence of pain and BPSD in dementia and the influence on physical functioning: A systematic review, *European Geriatric Medicine*, 2013, Volume 4, Supplement 1, S197.

5- Pieper MJC, van Dalen-Kok AH, Francke AL, van der Steen JT, Scherder EJA, Husebø BS, Achterberg WP. Interventions targeting pain or behaviour in dementia: Results of a systematic review, *European Geriatric Medicine*, 2013, Volume 4, Supplement 1, S87-S88.

Promoties/proefschriften:

--

B- Staf

promovendi/senioren

- *Trekkers*: Wilco Achterberg, Jacobijn Gussekloo

- *Senioren*: Monique Caljouw, Margot de Waal

- *Promovendi* (onderwerp, geplande promotiedatum):

Marjoleine Pieper (STA OP studie, 2015, Topaz)

Maartje Klapwijk (Kwaliteit van leven bij dementie, 2017, Marente)

Annelore van Dalen (Pijn en gedrag, 2017)

- *Overige onderzoekers*

Carolien de Vries (Topaz): pijn bij afasie

Charlotte Griffioen: Opioid gebruik bij dementie

C- Aanvullende financiële ondersteuning

- Marente (Maartje Klapwijk, 5 jaar 0,22 FTE)
- EU STSM Grant (Charlotte Griffioen)
- Topaz onderzoeksbeurs (Carolien de Vries)

D-Presentaties 2013

Internationaal:

- Klapwijk MS, Caljouw MAA, Soest-Poortvliet, MC van, Steen, JT van der, Achterberg WP. Observations of symptoms of dying and treatment in the last days before death in dementia patients in long-term care facilities. EUMGS, Venice, Italy 2-4 October 2013
- Achterberg WP. An international road map to improve pain assessment in people with impaired cognition: The development of a toolkit, EUMGS, Venice, Italy 2-4 October 2013
- de Waal MWM, den Elzen WPJ, Achterberg WP, Gussekloo J, Blom JW. Screening for presence of pain and need for care at old age in general practice. EUMGS, Venice, Italy 2-4 October 2013
- van Dalen-Kok AH, Pieper MJC, de Waal MWM, Achterberg WP. Concurrence of pain and BPSD in dementia and the influence on physical functioning: A systematic review. EUMGS, Venice, Italy 2-4 October 2013
- Pieper MJC, van Dalen-Kok AH, Francke AL, van der Steen JT, Scherder EJA, Husebø BS, Achterberg WP. Interventions targeting pain or behaviour in dementia: Results of a systematic review. EUMGS, Venice, Italy 2-4 October 2013
- 13-9: Pain management in dementia: Berlijn, European federation of neuropsychology

Nationaal:

- Verenso Zoetermeer: pijn bij dementie
- Vorderingen in de ouderengeneeskunde (Leiden): paracetamol als panacee?
- Verenso jaarcongres: pijn bij kwetsbare ouderen
- Palliatief symposium Vught: pijn bij dementie

Werkgroepen/overig

Wilco Achterberg:

- Vice voorzitter EU- COST action pain in impaired cognition

E- Plannen 2014

Geplande publicaties:

- Symptoms and treatment when death is expected in dementia patients in long-term care facilities (Klapwijk)
- Concurrence of pain, behaviour and physical function in dementia (van Dalen)
- Longitudinal relations between pain and behaviour (van Dalen)
- The effects of STA OP on challenging behaviour (Pieper)
- The effects of STA OP on pain (Pieper)
- An international roadmap to improve pain assessment in dementia (Achterberg)

Promoties gepland 2014

--

Acquisitie gepland 2014

- Interventies op maat voor individuen met gevorderde dementie in verpleeghuizen: focus op het individu, kwaliteit van leven, implementatie en effectiviteit (ZonMw Memorabel)
- Stoppen van bloeddrukmedicatie als middel om gedragsproblemen te voorkomen (GGG)
- Vergelijken interventies voor verbeteren kwaliteit van leven (Horizon2020)
- Verbeteren pijnmanagement bij dementie (Horizon2020, ITN)
- Postoperatief pijnmanagement bij dementie (Horizon2020)

Samenwerking:

- UNC-ZH Klankbordgroep Kwaliteit van Leven
- EU-COST action pain in impaired cognition
- Bergen University, Norway

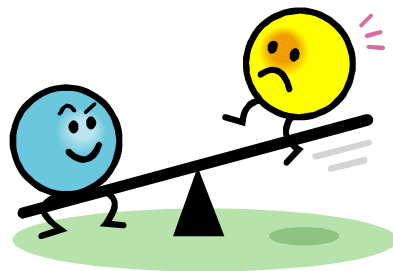
LEIDS UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM

Jaarverslag 2013

Onderzoek Geriatrische Revalidatie

Ouderengeneeskunde

Public Health en Eerstelijngeneeskunde (PHEG)

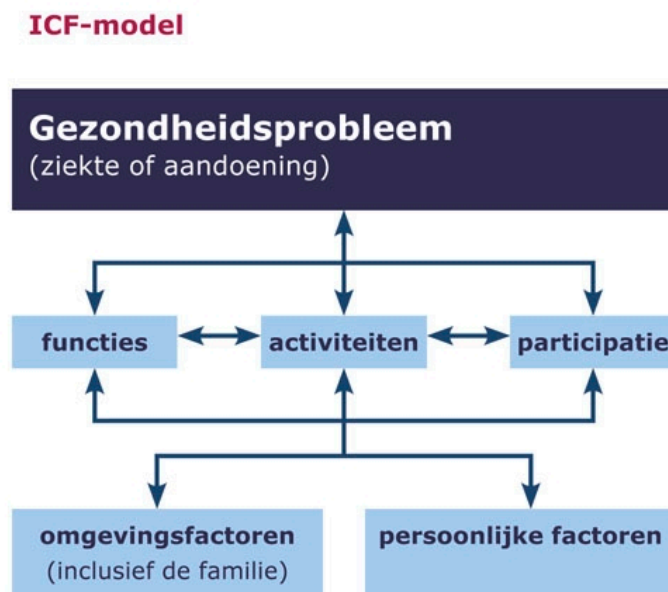

Inleiding

Inbedding in Geriatrics in primary care

De doelstelling en focus van de onderzoekslijn Geriatrics in Primary care van de afdeling Public Health en Eerstelijngeneeskunde (PHEG) van het LUMC is *de (organisatie van) medische zorg voor alle ouderen buiten de muren van het ziekenhuis te verbeteren, door wetenschappelijke kennis en evidence op te bouwen. Het verbeteren van de kwaliteit van leven, en het behoud van zelfredzaamheid van ouderen is het startpunt van ons onderzoek, met het perspectief van de ouderen zelf als gids. Bij het bewaren van functionele zelfstandigheid, is het van belang dat tijdelijke verstoringen van de balans zelfstandig/onzelfstandig worden gerepareerd.* Daarbij staat dus ook het herstel van functioneren centraal. Het onderzoek heeft als uitgangspunt: *“Streven naar de hoogst mogelijke vorm van functioneren/participatie na tijdelijk verminderd functioneren van kwetsbare ouderen in alle settings door een doelmatig herstelprogramma.”*

Het onderzoek vindt plaats tegen de achtergrond van het ICF model dat leidend is voor onze onderzoeksvragen/richtingen.

Integratie praktijk/onderzoek/onderwijs

Onze onderzoeksvragen worden geïnspireerd door vragen uit de praktijk, waarbij de ervaringen van professionals uit het Universitair Netwerk voor de Care Sector Zuid-Holland, en van onze AIOS (artsen in opleiding tot Specialist Ouderengeneeskunde) als belangrijkste inspiratiebron dienen, naast de ervaringen van ouderen zelf (via onder andere het Ouderenberaad).

A- Publicaties & promoties 2013

Internationale wetenschappelijke publicaties

1- Visschedijk J, van Balen R, Hertogh C, Achterberg W. Fear of Falling in Patients With Hip Fractures: Prevalence and Related Psychological Factors. J Am Med Dir Assoc. 2013;14(3):218-20.

2- van Dam van Isselt EF, Groenewegen-Sipkema KH, Spruit-van Eijk M, Chavannes NH, Achterberg WP. Geriatric rehabilitation for patients with advanced COPD: programme characteristics and case studies. International Journal of Palliative Nursing 2013;19(3):141-146

3- Holstege MS, Zekveld IG, Caljouw MA, Peerenboom PB, van Balen R, Gussekloo J, Achterberg WP. Relationship of Patient Volume and Service Concentration With Outcome in Geriatric Rehabilitation. J Am Med Dir Assoc. 2013 May 20.

4- Visschedijk JH, Caljouw MA, van Balen R, Hertogh CM, Achterberg WP. Fear of falling after hip fracture in vulnerable older persons rehabilitating in a skilled nursing facility. J Rehabil Med 2013;Nov 21. doi: 10.2340/16501977-1264.

Overige publicaties

5- SINGER eindrapport

6- Leidraad geriatrische revalidatie

7- Romke van Balen, Wilco P Achterberg. Geriatrische revalidatie met minder infecties. Tijdschrift voor ouderengeneeskunde 2013; 38(1):34-35

8- Kwetsbare ouderen tussen wal en schip. Wilco Achterberg, Ellen Vreeburg, Aafke de Groot, Ton Bakker. Medisch contact 2013;8:420-422

Gepubliceerde abstracts:

9- Visschedijk J, Caljouw M, van Balen R, Achterberg W. Predictive factors for fear of falling after hip fracture, European Geriatric Medicine, Volume 4, Supplement 1, September 2013, Page S107

10- Holstege MS, Caljouw MAA, van Balen R, Gussekloo J, Achterberg WP. Effectiveness of innovations in geriatric rehabilitation. The SINGER Study, European Geriatric Medicine, Volume 4, Supplement 1, September 2013, Pages S109-S110

11- van Dam van Isselt EF, Groenewegen-Sipkema KH, Spruit-van Eijk M, Chavannes NH, Achterberg WP. Geriatric rehabilitation for patients with advanced COPD, European Geriatric Medicine, Volume 4, Supplement 1, September 2013, Pages S104-S105

Promoties/proefschriften:

--

B- Staf

promovendi/senioren

- *Trekkers*: Jacobijn Gussekloo, Wilco Achterberg
- *Senioren*: Monique Caljouw, Monica Spruit, Romke van Balen, Niels Chavannes
- *Promovendi* (onderwerp, geplande promotiedatum):
  - Jan Visschedijk (valangst bij heupfractuur, 2014)
  - Leonoor van Dam van Isselt (COPD geriatrisch revalidatie, 2016)
  - Marije Holstege (succes GRZ, SINGER, 2016)
  - Roy Dutrieux (restore4stroke, 2017, Zonnehuis Vlaardingen)
  - Anouk Cabboord (comorbidity in GR, 2019, Laurens)

- *Overige onderzoekers*
  - Eduard Bakkers (Back-Home, Pieter van Foreest)
  - Eva Willems (physical activity and fear of falling)
  - Coby van Brughem (Physical load in stroke rehabilitation, Laurens)
  - AIOS groepen 2012: functional prognosis in GR
  - AIOS groepen 2013: physical frailty in GR

C- Aanvullende financiële ondersteuning 2013

- Zonnehuisgroep Vlaardingen: 5 jaar 0,22 FTE

(- Laurens: AIOTO traject, 175.000 euro)

- Zorginstellingen Pieter van Foreest/UNC-ZH: Back-Home

D-Presentaties 2013

Internationaal:

- Achterberg WP, Visschedijk J, Caljouw MAA, Balen R. van. Predictive factors of fear of falling after hip fracture. EUMGS, Venice, Italy, 2-4 October 2013
- Holstege MS, Caljouw MAA, Gussekloo J, Achterberg WP. Effectiveness of innovations in geriatric rehabilitation. The SINGER study. EUMGS, Venice, Italy, 2-4 October 2013
- Visschedijk J, Caljouw MAA, Balen R. van, Hertogh CPM, Achterberg WP. Predictive factors of fear of falling after hip fracture: a multiple logistic regression analysis. International research congress Nursing home, St. Louis, Missouri, USA, 22-23 November 2013

Nationaal:

Wilco Achterberg:

- 12-4: Geriatric Rehabilitation and Quality of life. Fragile Fracture symposium, Den Haag
- 13-9: Ouder worden en dan? Symposium amputaties bij de oudere, Apeldoorn
- 1-11: UKON lustrum symposium: geriatrische revalidatie, Nijmegen
- Verenso regiosymposium Delft: geriatrische revalidatie, Delft

Monica Spruit/Marije Holstege:

- 29-11 Verenso jaarcongres: Stand van zaken GRZ, Amsterdam

Werkgroepen/overig

Romke van Balen:

- Werkgroep prestatie-indicatoren (Verenso)
- Werkgroep aanspraak GRZ (NVKG)
- Werkgroep geriatrische revalidatie (Verenso)

Wilco Achterberg:

- Lid stuurgroep kwaliteitsinitiatief herstellzorg Leiden

Monica Spruit-van Eijk:

- Lid werkgroep Richtlijnherziening CVA (Verenso)
- Werkgroep herziening DBC structuur

E- Plannen 2014

Geplande publicaties:

- Physical activity and Fear of Falling (FoF) in hip fracture patients (Willems)
- Physical load in stroke rehabilitation (van Brughem)
- Geriatric rehabilitation COPD (van Dam van Isselt)
- Reliability and validity FES-i in hipfracture (Visschedijk)
- Feasibility of ROBAR intervention (Spruit)
- Stroke in 70+ (Dutrieux)
- Effects of Back-Home (Holstege/ Bakkers)
- Fear of falling after geriatric rehabilitation Back-Home (Visschedijk)

Promoties gepland 2014

Jan Visschedijk

Acquisitie gepland 2014

- Interventie valangst bij heupfracturen (ZonMw/SBOH)
- Rehabilitation after traumatic brain injury (Hersenstichting, mede aanvrager)

Samenwerking:

Consortium Geriatrische Revalidatie: MUMC, VUmc

SCORE: stroke cohort outcome rehabilitation. Revalidatiegeneeskunde LUMC/RRC/Sophia

Restore4stroke: UMCU etc

Roesingh (Robar)

Erasmus/UMCG: amputaties